

روان‌شناسی ترافیک

ترافیک و تدوین:

دکتر احمد سورج

(عضو هیئت علمی دانشکده علوم انتظامی آمین)

دانشگاه علوم انتظامی آمین

۱۳۹۷



انتشارات دانشگاه
علوم انتظامی امین

روان‌شناسی ترافیک

گردآوری و تدوین: احمد سوری

ویواستار علمی: دکتر علیرضا اسماعیلی

چاپ یکم: زمستان ۱۳۹۷

شمارگان: ۴۰۰ نسخه

قیمت: ۲۲۰۰ ریال

نشانی: تهران، ابتدای بزرگراه شهید خرازی، خیابان شهید جدی اردبیلی، دانشگاه علوم انتظامی امین،

تلفن: ۴۸۹۳۱۲۹۳

موضوع چاپ و انتشار بدون مجوز ناشر، پیگرد قانونی دارد.

سرشناسه	: وری ۱-، مد، ۱۳۵۰ -
عنوان و نام پدیدآور	: روان‌شناسی ترافیک / مولف احمد سوری.
مشخصات نشر	: تهران: انتشارات علوم انتظامی امین، ۱۳۹۶.
مشخصات ظاهری	: ۱۵۰ ص.: مقبور، جدول
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۳۶۳-۲۵۳-۰
وضعیت فهرست نویسی	: فیا
موضوع	: رانندگی — جنبه‌های روان‌شناسی
موضوع	: Automobile driving -- Psychological aspects
موضوع	: رانندگان — روان‌شناسی
موضوع	: Automobile drivers -- Psychology
موضوع	: ترافیک — پیش‌بینی‌های ایمنی
موضوع	: Traffic safety
شناسه افزوده	: دانشگاه علوم انتظامی امین
شناسه افزوده	: Amin Police University
رده بندی کنگره	: TL۱۵۲/۵/۹۷۸ ۱۳۹۶
رده بندی دیویی	: ۲۸۳/۶۲۹
شماره کتابشناسی ملی	: ۴۹۸۲۱۰۲

پیش‌گفتار	۱۳
فصل اول: کلیات و دیدگاه‌ها	۱۵
روان‌شناسی ترافیک	۱۷
اهمیت مطالعه روان‌شناسی ترافیک	۱۸
موضوعات روان‌شناسی ترافیک	۱۹
رفتار رندگی	۲۰
گستره رفتار ترافیکی	۲۲
دیدگاه‌ها	۲۳
۱. دیدگاه روانکاوی	۲۴
۲. دیدگاه رفتارگرایی	۲۷
۳. شناخت‌گرایی	۲۸
۴. نظریه شناختی-اجتماعی	۳۰
پرسش‌های پایان فصل	۳۲
فصل دوم: عوامل و دیدگاه‌های روان‌شناختی تصادف و تصادف‌های زندگی	۳۳
عوامل فردی-روان‌شناختی تصادف‌ها	۳۵
دلایل فردی-روان‌شناختی سرعت غیرمجاز	۳۸
کاربران آسیب‌پذیر جاده‌ای	۴۱
نظریه‌های تصادف	۴۲
نظریه سیستم‌ها	۴۲
نظریه شناختی-اجتماعی	۴۳
نظریه خطر	۴۴
۱. مدل آستانه خطر	۴۵
۲. مدل جیرانی	۴۶
۳. مدل اجتنابی خطر	۴۶
پرسش‌های پایان فصل	۴۷

۴۹	فصل سوم: پرخاشگری رانندگی
۵۰	تعریف پرخاشگری
۵۰	انواع پرخاشگری
۵۱	آثار پرخاشگری
۵۲	رانندگی پرخاشگرانه
۵۴	روش‌های ارزیابی رانندگی پرخاشگرانه
۵۵	عوامل و متغیرهای همبسته با پرخاشگری
۵۵	ویژگی‌های شخصیتی و رفتار تهاجمی رانندگی
۵۸	عوامل موقعیتی و رفتار تهاجمی
۵۸	ناتمامی پرخاشگری
۵۹	سن و پرخاشگری
۶۰	جنسیت و پرخاشگری
۶۰	سایر عوامل جمعیت‌شناختی
۶۱	اقدامات پیشگیرانه
۶۱	آموزش
۶۲	زیرساخت‌ها و مهندسی
۶۲	اجرا
۶۳	پرسش‌های پایان فصل
۶۵	فصل چهارم: احساس و ادراک و رانندگی
۶۶	تعریف احساس
۶۶	تعریف ادراک
۶۷	فرایندهای ادراکی
۶۸	عوامل مؤثر بر ادراک
۶۹	خطای ادراک
۷۰	انواع مختلف خطاهای ادراکی
۷۰	خطای مولر-لایر
۷۰	خطای عمودی
۷۰	خطای بینایی حرکتی
۷۱	خطای بینایی

۷۱	خطای اثر جنبشی
۷۱	پدیده فای
۷۱	خطای سطح
۷۲	خطای شنوایی
۷۲	خطای زمان و مکان
۷۲	ثبات ادراکی
۷۳	توجه و رانندگی
۷۴	حواس پرتی و تصادف‌های رانندگی
۷۶	زمان واکنش و تصادف‌ها
۷۶	عامل‌های ادراکی شناختی تصادف‌ها
۷۷	تأثیر انتظار بر ادراک (انته)
۷۷	خیرگی (تابش مستقیم)
۷۸	میدان دید کلی
۷۸	سازگاری با تاریکی
۷۹	توهم‌های جاده‌ای
۷۹	زمان درک-واکنش
۸۰	خطاهای دید و تصادف‌ها
۸۰	۱. خطاهای دید مربوط به جاده‌های شیب‌دار
۸۲	۲. خطای دید مربوط به خطوط جاده‌ها
۸۶	پرسش‌های پایان فصل
۸۷	فصل پنجم: مواد مخدر و رانندگی
۸۸	تعریف اعتیاد
۸۹	شیوع سوءمصرف مواد
۹۰	علل اعتیاد
۹۱	اختلال‌های اعتیادی و مصرف مواد
۹۱	۱) سوءمصرف مواد
۹۲	۲) وابستگی به مواد
۹۳	۳. مسمومیت از مواد
۹۳	۴. ترک مواد

۹۳	 ملاک‌های اعتیاد برحسب DSM- IV-TR
۹۴	 طبقه‌بندی اختلال‌های اعتیادی و مصرف مواد
۹۵	 الکل
۹۶	 مصرف الکل و رانندگی
۹۷	 محرک‌زها
۹۷	 الف) کوکائین
۹۸	 ب) آمفتامین‌ها
۹۸	 پ) اکستازی
۹۹	 کافئین
۹۹	 حشیش و ماریجوآنا
۱۰۱	 توهم‌زها
۱۰۱	 مواد افیونی
۱۰۲	 پرسش‌های پایان فصل
۱۰۳	 فصل ششم: شخصیت و رانندگی
۱۰۴	 تعریف شخصیت
۱۰۵	 دیدگاه شخصیت
۱۰۵	 روانکاوی
۱۰۶	 رفتارگرایی
۱۰۷	 انسان‌گرایی
۱۰۸	 نظریه صفات
۱۱۰	 نظریه پنج عاملی شخصیت
۱۱۱	 ۱. برون‌گرایی
۱۱۱	 ۲. روان‌نژندگرایی
۱۱۱	 ۳. انعطاف‌پذیری
۱۱۱	 ۴. دل‌پذیری
۱۱۲	 ۵. وظیفه‌شناسی
۱۱۲	 رابطه صفات شخصیت با رانندگی پرخطر و تصادف‌ها
۱۱۳	 هیجان‌خواهی و رانندگی
۱۱۴	 هوش هیجانی و رانندگی

۱۱۵	تاب‌آوری و رانندگی
۱۱۶	تیپ‌های برون‌گرایی-درون‌گرایی و رانندگی
۱۱۶	اختلال‌های شخصیت و رانندگی
۱۱۹	تیپ شخصیتی A و B
۱۲۰	پرسش‌های پایان فصل
۱۲۱	فصل هفتم: دوران رشد انسان و رانندگی
۱۲۳	دوران نوجوانی
۱۲۴	دوران کهنه‌نالی
۱۲۵	۱. تغییرات جسمانی
۱۲۵	۲. تغییرات حساسکت
۱۲۵	۳. تغییرات رفتاری
۱۲۵	۴. تغییرات مغزی
۱۲۶	نرخ تصادف‌ها در رانندگان کم‌تجربه و مسن
۱۲۹	رانندگی نوجوانان
۱۳۱	رانندگی افراد جوان
۱۳۳	رانندگی افراد مسن
۱۳۴	مقایسه رانندگی نوجوانان با افراد باتجربه
۱۳۸	آموزش رانندگان جوان
۱۳۹	تفاوت‌های جنسیتی در رانندگی
۱۴۰	پرسش‌های پایان فصل
۱۴۱	منابع
۱۴۱	فارسی
۱۴۴	انگلیسی

پیش‌گفتار

کارکنان پلیس ترافیک به دلیل اهمیت کار و وظیفه‌شان باید از توانمندی و دانش لازم و مهارت‌های علمی برخوردار باشند. حوادث رانندگی اعم از تخلفات و خطاهای رانندگان، هزینه بسیار مخفقی را بر جامعه تحمیل می‌کند که گاهی موجب نگرانی‌های جدی در کشور شده است. به‌دورری، تعداد و ارقام تصادف‌ها حاکی از آن است که باید به این مهم بیش‌ازپیش توجه شود. در میان سازمان‌های مختلف، پلیس سهم مهمی در پیشگیری از تصادف‌ها دارد. به این دلیل بسیار است در حوزه آموزشی به ابعاد مختلف مسئله ترافیک توجه شود. روان‌شناسی ترافیک در این بیش از شصت شاخه علم روان‌شناسی، علمی جدید تلقی می‌شود که رسالتش توصیف، تبیین و پیش‌بینی تخلف‌ها و تصادف‌ها به‌منظور پیشگیری از بروز آنهاست؛ بنابراین، این دانش هم‌اکنون با سایر علوم و فنون، می‌تواند به کارکنان پلیس یاری رساند تا مأموریت‌های خود را در میدان عمل به نحو مطلوبی انجام دهند. روان‌شناسی ترافیک به‌عنوان یکی از درس‌های مهم پلیس ترافیک، حدود ۱۲ سال پیش در برنامه درسی دانشکده پیش‌بینی و اولین کتاب در این حوزه تألیف شد. احساس شد که با این کتاب بتوان نیازهای علمی‌ای را که پس از ده سال، با توجه به رشد علمی در این حوزه، به وجود می‌آیند برای فراگیران این رشته مرتفع کرد. کتاب *روان‌شناسی ترافیک* در دوره جدید در هفت فصل به‌منظور ارتقای سطح دانش و آگاهی دانشجویان درباره عوامل روان‌شناختی تصادف و تخلف‌ها و کاربردهای آن در حوزه مأموریتی پلیس، تألیف می‌شود. امید است با استفاده از مجموعه حاضر بتوانیم در افزایش دانش مورد نیاز پلیس سهمی داشته باشیم. بی‌شک این کتاب مانند سایر تألیفات، جامع و خالی از اشکال و معایب نیست. روان‌شناسان و دانشجویان با پیشنهادها و دیدگاه‌هایشان می‌توانند ما را در رسیدن به اهدافمان یاری کنند. از طرف دیگر، باید گفت در تدوین مجموعه حاضر، کارشناسان و استادان بسیاری همکاری کرده‌اند که بر خود لازم می‌دانیم از زحمات آنان قدردانی کنم.